Havada Asılı Kalan Top • Behiç Ak

Çocuk Kitaplar • Roman • 208 sayfa • Önerilen sınıflar: 4, 5, 6
OYUNLAR • OKUMA KÜLTÜRÜ • MİLLİ KÜLTÜR • DİLİMİZİN ZENGİNLİĞİ
meslekler • alışkanlıklar • tiyatro • deprem • sualtı • masal • heykel • oyuncak • anılar • futbol • gizem • yetenek • kasaba yaşamı • sözcük oyunları • 23 Nisan

---

Behiç Ak, çocuk edebiyatımızın köşe taşlarından sayılan roman koleksiyonunun yeni kitabında, mizahla yoğurduğu katmanlı kurgusuyla yine konuşulmayan şeylerin evreninde dolanıyor. Unutmaya şartlanmış, alışkanlıklarına bağımlı bir kasaba halkının üzerindeki gizem bulutunu, çocukların merakıyla ve yaratıcılıkla dağıtan kitap, umut ve cesaret veriyor. Çocuk oyunlarının bir tür tiyatro olduğunu, 23 Nisan'ın anlamını, doğal afetlerin toplumsal etkilerini, alışkanlıkların ürkütücü gücünü, anadilin sözcük üretme neşesini ve yetişkinlerin içinde gömülü kalan çocukluğu düşündüren roman, çocukluğa güzelleme niteliğinde.

Sualtına sevdalı Serkan, yeni atanan kaymakamı merak eder. Kaymakam, kasaba halkının özensiz yaşam alışkanlıklarını eleştirince yetişkinler suspus olurken, çocuklar sözcük üretme ustası arkadaşları Zekiye'ye başvurmuş ve nedenlerin peşine düşmüşlerdir bile. Depremde sulara gömülmüş heykelli park, "şom ağızlı" yaftasıyla küstürülen Bal ve aile tarihçeleri ortaya çıkmaya başlar. 23 Nisan günü, görevliler makamlarını çocuklara bıraktığında, işler hepten karışır. Bir futbol maçında düğümlenen geçmişin sırları kasabayı değiştirecek gibidir...

TARTIŞMA KONULARI…

1- Serkan, annesi Melahat Hanım ve babası Selami Bey'e ilişkin ilk izlenimleriniz neler? Sıradan bir aile oldukları söylenebilir mi? Serkan hangi özellikleriyle yaşıtlarından farklılaşıyor?

2- Serkan sualtını nasıl anlatıyor? Ona göre sualtında "uçmak" ne demek? İçinizden kimler dalmayı seviyor, kimler çekiniyor? Neden?

3- Hulki Bey gelir gelmez, kaymakamlıktakilerle ilgili hangi gözlemlerinden dolayı rahatsızlık duyuyor, neleri olumsuz alışkanlık olarak değerlendiriyor? Selami Bey, kaymakamla personelin konuşmasına neden yüzleşme diyor? Yüzleşme ne demek?

4- Melahat Hanım'ın ve Selami Bey'in geçmişi hakkında neler öğreniyoruz? Tiyatroda tanışmış olmaları ne anlama geliyor? "Saçma Tiyatro" ekolü de ne? Manav olmak Selami Bey'i nasıl etkiliyor? Manavlar özenli giyinemez mi?

5- Hulki Bey'in gelişi kasabalıları ve kasaba yaşamını nasıl değiştiriyor? Serkan, evinde ve ailesinde neler fark ediyor; arkadaşlarıyla birlikte çevrelerindeki hangi alışkanlıkları sorgulamaya başlıyorlar?

6- Zekiye kim ve neden yeni durumun çözümcüsü olarak görülüyor? Serkan, Senem, Ayla Sabır ve Zekiye karakterlerinin kişilik özellikleri ve ilgi alanlarını karşılaştırın. Okula bile birlikte gittikleri halde Serkan neden Ayla Sabır'dan her an bir fesatlık bekliyor ve ona kötü davranıyor?

7- Özellikle yetişkinlerde sıkça görülen "ya bir gün lazım olursa" (yagünsalar) düşüncesinin daha derin bir anlamı olabilir mi; bu yalnızca eşyaları biriktirme davranışı mıdır? Bodrum katında gördükleri bu bağlamda Serkan'ı nasıl şaşırtıyor?

8- Rus heykeltraş İvan Grovsky'nin hikâyede ne işi var? "Oyuncak Partisi" nasıl bir etkinlik; ailelerin yaşamında nasıl bir yeri var? Kitaba ismini veren "havada asılı kalan top"un sırrı ne? Bal ve ailesi neden kaybolmuş? Romanın sonunda Bal'ın kimliği ve yok olma nedeni hakkında neler öğreniliyor?

9- Deprem kasabanın yaşamını nasıl değiştirmiş? Kasabalılar neden hiç bu konudan söz etmiyor? Melahat Hanım'ın anlattığı masalın depremden konuşmamalarıyla ne ilgisi var? Yetişkinler yaşadıkları kötü şeyleri saklamak, hatta unutmak isterken, çocukların paylaşmaktan kaçınmamaları nasıl açıklanabilir? Aralarında neden böyle bir fark var?

10- Romanda hangi sanat dallarından, nasıl söz ediliyor? Tiyatro ya da heykel yapan, yazı yazan herkes sanatçı mıdır? Bu konudaki görüşünüz ne?

11- 23 Nisan'da çocuklar neden kısa süreliğine devlet makamının koltuğuna oturtulur? Bu gelenek, Hulki Bey'in meslek seçimini nasıl etkilemiş?

12- Zekiye, bayram konuşmasını neden alışılagelmiş yöntemle yapmıyor; konuşmasında ne söylüyor? Yetişkinlerin Zekiye'nin konuşmasında söylediğini iddia ettiklerini nasıl yorumluyorsunuz? Serkan konuşmasında sorduğu sorularla ne demek istiyor?

13- Belediye Başkanı Fahriye Hanım'ın bayram konuşmasını birlikte okuyun; "egemenlik-paylaşmak-çocuk" sözcüklerini nasıl birbiriyle ilişkilendiriyor, konuşmasından ne anlam çıkıyor?

14- Hulki Bey'in hangi kişilik özellikleri Serkan'ı şaşırtıyor? Bir yöneticinin bu niteliklere sahip olması kurumunu, çevresindekileri sizce nasıl etkiler?

15- Hulki Bey'i Çocuk Bayramı konusunda rahatsız eden ne? Ona göre bu bayram nasıl olmalı? Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

16- Çocuk olmak ne demek? Bazı yetişkinler sizce neden "çocuk" olamıyor?

YARATICI ETKİNLİKLER…
Çalışmaların çoğu online / çevrimiçi ortamda, ekran başında da gerçekleştirilebilir.

- **Tartışma:** Kaymakam Bey'in, "hayatta en kötü şey" diye nitelediği alışkanlıklar ne işe yarar? Kitapta yazdığı gibi "alışkanlıklar madde bağımlılığı gibi" midir? Alışkanlıklarımız olmasa ne olur? Bütün alışkanlıklar kötü mü? Alışkanlık konusunu sınıfça tartışın. Vardığınız sonuçları rapor halinde düzenleyin.
- **Uygulama:** Herkes ismini belirtmeden bir olumsuz bir de olumlu alışkanlığını ayrı ayrı küçük kâğıtlara yazsın. Kâğıtlar katlansın ve olumlular bir torbada, olumsuzlar başka bir torbada toplansın. Herkes sırayla torbalardan birer kâğıt çekerek üstünde yazan olumsuz alışkanlığı okusun ve değiştirmek için neler yapılması gerektiğini söylesin. Olumlu alışkanlığı ise herkes alkışlasın. Böylece herkes kim olduğunu bilmeden bir arkadaşına yardım etsin, yol göstersin, olumlu davranışını da takdir etsin. Alışkanlıkları listelemek, sınıfın bu konudaki ortak eğilimleri için de fikir verecektir.
- **Oyun:** Öğrenciler ikili gruplara ayrılsın. Her grup Zekiye'nin "soraçek, maksonku, vitar" vb. örneklerinin mantığıyla sözcükler türetsin. Türettikleri sözcüklerin açılımını yazarak öğretmene veren gruplar, bu türettikleri sözcükleri birbirlerine sorsun ve sorulan grup, sözcüğün neyin kısaltması olduğunu bulsun. 3 tahmin hakkını kullanarak doğruyu bulan grup bir sonraki tura geçsin, bulamayan elensin. Turların sonuna kalan 3 gruba "Sözcük Oyunları Galibi" madalyası verilsin.
- **Canlandırma:** Kâğıttan küçük uçaklar yapılsın. Her birinin kanadına değişik bir meslek ismi yazılsın. Uçaklar ortada toplanan öğrencilere doğru atılsın; herkes birini yakalasın. Her öğrenci önce kanatta yazan mesleği tanıtmak üzere araştırma yapsın. Sonrasında o mesleği simgeleyecek eşya, giysi, takı, aksesuar gibi sembolik "şeyler" bulsun; edindiği bilgileri, mesleği yapanın kılığına girerek, yaptığı işi canlandırarak aktarsın. Tek ve grup fotoğrafları çekilen bu meslek canlandırmaları okul sitesinde yayımlansın.
- **Fotoğraf çekimi:** Herkes bir gün süreyle odasında, evinde, kendinde kapsamlı bir "vitar" gerçekleştirsin. Mümkünse ortamın fotoğrafını çeksin. Ertesi gün fotoğrafları göstererek, bu "vitar" sayesinde fark ettiği olumsuzlukları ve nedenlerini sınıfla paylaşsın; nasıl çözeceğini anlatsın. Bir hafta sonra aynı noktanın/şeyin yeniden fotoğrafını çeksin ve değişimi kısaca anlatarak, katettiği yolu göstersin.
- **Sosyal sorumluluk projesi:** Herkes evinde, odasında titiz bir arama yaparak eşya, oyuncak, kitap, giysi, aksesuvar gibi "yagüsaları"ı saptasın ve bunları "ihsalar"a vermek üzere sınıfa getirsin. Toplananlar ilgili sivil toplum kuruluşları ya da yerel yönetimler aracılığıyla "ihsalar"a ulaştırılsın. Bu hareket bir projeye dönüştürülerek bütün okulda yaygınlaştırılsın.

- **Gösteri:** Romandaki tiyatro oyununu hep birlikte iyice inceleyin. Benzerini sergilemek üzere herkes ön hazırlığını yapsın. Bu doğaçlama tiyatro oyununu diğer sınıfların da izleyebileceği bir ortamda sahneleyerek gerçekleştirin. Videoya kaydedin ve sonrasında bütününü izleyerek yorumlayın. Oyunun ne kadar yaratıcı, özgür, rahatlatıcı olduğunu tartışın.
- **El işi:** Herkes çamur, kâğıt hamuru, kil, gazete kâğıdı vb. malzemeler kullanarak romandaki karakterlerden birinin heykelini yapsın. Heykeller "Havada Asılı Kalan Top Sergisi"sinde sergilensin.
- **Araştırma:** Öğrenciler 2 gruba ayrılsın. Bir grup kendi içinde örgütlenerek Türkiye'de gerçekleşen, diğer grup da dünyada yaşanan büyük depremleri sonuçlarıyla birlikte araştırsın. Ortaya çıkan bilgilerin yanı sıra depremden korunmanın yollarıyla ilgili bilimsel görüşler de paylaşılsın.
- **Resimleme:** Herkes romanda en ilginç bulduğu sahnenin resmini yapsın. Resimler de el işi heykellerle birlikte "Havada Asılı Kalan Top Sergisi"sinde sergilensin.